

آنچه مدیران تصفیه باید قبل از پذیرش مسوولیت امر تصفیه بدانند:

ماموریت اداره و مدیریت شرکتها در دوران فعالیت آنها با هیات مدیره است مدت ماموریت مزبور با ایجاد شرایط انحلال برای شرکت، خاتمه مییابد و از آن پس این مسوولیت با مدیر یا مدیران تصفیه خواهد بود. در زمانی که شرکت منحل میشود تا زمان ختم تصفیه اصطلاحاً شرکت در حال تصفیه است. به موجب مفاد ماده ۲۱۲ اصلاحیه قانون تجارت مدیران تصفیه نماینده شرکت در حال تصفیه بوده و کلیه اختیارات لازم را به منظور امر تصفیه حتی از طریق طرح دعوا و ارجاع به داوری و حق سازش دارند. امر تصفیه با مدیران شرکت است مگر آنکه اساسنامه شرکت یا مجمع عمومی فوقالعاده‌ای که رای به انحلال میدهد ترتیب دیگری مقرر داشته باشد.

از تاریخ تعیین مدیر یا مدیران تصفیه، اختیارات مدیران شرکت خاتمه یافته و تصفیه شرکت شروع میشود. مدیران تصفیه باید کلیه اموال و دفاتر و اوراق و اسناد مربوط به شرکت را تحویل گرفته بلافاصله امر تصفیه شرکت را عهده‌دار شوند. ماده (۲۱۱) ق.ت. در مدت تصفیه دعوت مجمع عمومی در کلیه موارد به عهده مدیران تصفیه است و مقررات راجع به دعوت و تشکیل مجامع عمومی و شرایط حد نصاب و اکثریت مجامع مانند زمان قبل از انحلال باید رعایت شود و هر گونه دعوتنامه و اطلاعیه‌ای که مدیران تصفیه برای صاحبان سهام منتشر میکنند باید در روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه‌ها و آگهیهای مربوط به شرکت در آن درج میشود، انتشار یابد. شرکت سهامی در موارد زیر منحل میشود (ماده ۸۳ ق.ت):

- ۱- وقتی که شرکت موضوعی را که برای آن تشکیل شده است انجام داده یا انجام آن غیرممکن شده باشد.
- ۲- در صورتی که شرکت برای مدت معین تشکیل و آن مدت منقضی شده باشد؛ مگر اینکه مدتی قبل از انقضا تمدید شده باشد.
- ۳- در صورت ورشکستگی.
- ۴- در هر موقع که مجمع عمومی فوقالعاده صاحبان سهام به هر علتی رأی به انحلال شرکت بدهد.
- ۵- در صورت صدور حکم قطعی دادگاه. به موجب مفاد ماده (۱۹۹) اصلاحیه قانون تجارت (در موارد زیر هر ذینفع میتواند انحلال شرکت را از دادگاه بخواهد):
 ۱. در صورتی که تا یک سال پس از به ثبت رسیدن شرکت هیچ اقدامی برای انجام موضوع آن صورت نگرفته باشد و نیز در صورتی که فعالیتهای شرکت در مدت بیش از یک سال متوقف شده باشد.
 ۲. در صورتی که مجمع عمومی سالانه برای رسیدگی به حسابهای هر یک از سالهای مالی تا ده ماه از تاریخی که اساسنامه معین کرده است، تشکیل نشده باشد.
 ۳. در صورتی که سمت تمام یا بعضی از اعضای هیات مدیره و همچنین سمت مدیر عامل شرکت طی مدتی افزون بر شش ماه بدون متصدی مانده باشد (به موجب مفاد ماده ۲۰۱ اصلاحیه قانون تجارت)
 ۴. در صورتی - که سرمایه شرکت بعد از تاسیس به هر علت از حداقل مذکور در این ماده (ماده ۵ ق.ت) کمتر شود باید ظرف یک سال نسبت به افزایش سرمایه تا میزان حداقل مقرر اقدام بعمل آید یا شرکت به نوع دیگری از انواع شرکتهای مذکور در قانون تجارت تغییر شکل یابد وگرنه هر ذینفع می تواند انحلال آن را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند. هرگاه قبل از صدور رای قطعی موجب درخواست انحلال منتفی گردد دادگاه رسیدگی را موقوف خواهد نمود.
 ۵. اگر بر اثر زیانهای - وارده حداقل نصف سرمایه شرکت ا زمین برود هیئت مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقا شرکت مورد شور و رای واقع شود. هرگاه مجمع مزبور رای به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه و با رعایت مقررات ماده ۶ این قانون سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهد. در صورتی که هیئت مدیره برخلاف این ماده به دعوت مجمع عمومی فوق العاده مبادرت ننماید

و یا مجمعی که دعوت می شود نتواند مطابق مقررات قانونی منعقد گردد هر ذینفعی می تواند انحلال شرکت را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند. (ماده ۱۴۱ ق.ت)

الف- شرکت به محض انحلال در حال تصفیه محسوب میشود و باید در دنبال عنوان شود و نام مدیر یا مدیران « در حال تصفیه » نام شرکت همه جا عبارت تصفیه در کلیه اوراق و آگهیهای مربوط به شرکت قید شود. (بهموجب مفاد ماده ۲۰۶ اصلاحیه قانون تجارت)

ب- نشانی مدیر یا مدیران تصفیه همان نشانی مرکز اصلی شرکت خواهد بود؛ مگر آنکه به موجب تصمیم مجمع عمومی فوقالعاده یا حکم دادگاه نشانی دیگری تعیین شده باشد. (بهموجب مفاد ماده ۲۰۷ اصلاحیه قانون تجارت)

ج- تا خاتمه امر تصفیه، شخصیت حقوقی شرکت برای انجام امور مربوط به تصفیه باقی خواهد ماند و مدیران تصفیه موظف به خاتمه دادن کارهای جاری و اجرای تعهدات و وصول مطالبات و تقسیم دارایی شرکت هستند و هر گاه برای اجرای تعهدات شرکت معاملات جدیدی لازم شود مدیران تصفیه انجام خواهند داد. (بهموجب مفاد ماده ۲۰۸ اصلاحیه قانون تجارت)

د- تصمیم - راجع به انحلال واسامی مدیر یا مدیران تصفیه و نشانی آنها با رعایت ماده ۲۰۷ این قانون باید ظرف پنج روز از طرف مدیران تصفیه به مرجع ثبت شرکت اعلام شود تا پس از ثبت برای اطلاع عموم در روزنامه رسمی و روزنامه های کثیرالانتشاری که اطلاعیه ها و آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد آگهی شود در مدت تصفیه منظور از روزنامه کثیرالانتشار روزنامه کثیرالانتشاری است که توسط آخرین مجمع عمومی عادی قبل از انحلال تعیین شده است. (ماده ۲۰۹ ق.ت) ه- مدت مأموریت مدیر یا مدیران تصفیه نباید از دو سال تجاوز کند. اگر تا پایان مأموریت مدیران تصفیه، امر تصفیه خاتمه نیافته باشد مدیر یا مدیران تصفیه باید با بیان دلایل و جهات خاتمه نیافتن تصفیه امور شرکت، مهلت اضافی را که برای خاتمه دادن به امر تصفیه لازم میدانند و تدابیری را که به منظور پایان دادن به امر تصفیه در نظر گرفتهاند به اطلاع مجمع عمومی صاحبان سهام رسانیده، تمدید مدت مأموریت خود را خواستار شوند. (بهموجب مفاد ماده ۲۱۴ اصلاحیه قانون تجارت)

ه (مادام که امر تصفیه خاتمه نیافته است مدیران تصفیه باید همساله مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را با رعایت شرایط و تشریفات که در قانون و اساسنامه پیشبینی شده است دعوت کرده، صورت دارایی منقول و غیر منقول، و ترازنامه و حساب سود و زیان عملیات خود را به ضمیمه گزارشی حاکی از اعمالی که تا آن موقع انجام دادهاند به مجمع عمومی یاد شده تسلیم کنند. (بهموجب مفاد ماده ۲۱۷ اصلاحیه قانون تجارت)

و- آن قسمت از دارایی نقدی شرکت که در مدت تصفیه مورد احتیاج نیست بین صاحبان سهام به نسبت سهام تقسیم میشود به شرط آنکه حقوق بستانکاران ملحوظ و معادل دیونی که هنوز موعد تادیه آن نرسیده است موضوع شده باشد. (بهموجب مفاد ماده ۲۱۹ اصلاحیه قانون تجارت)

ز- پس از ختم تصفیه و انجام تعهدات و تادیه کلیه دیون، دارایی شرکت بدو به مصرف بازپرداخت مبلغ اسمی سهام به سهامداران خواهد رسید و مازاد به ترتیب مقرر در اساسنامه شرکت و در صورتی که اساسنامه ساکت باشد به نسبت سهام بین سهامداران تقسیم خواهد شد. (بهموجب مفاد ماده ۲۲۴ اصلاحیه قانون تجارت)

ح- تقسیم دارایی شرکت بین صاحبان سهام، خواه در مدت تصفیه و خواه پس از آن ممکن نیست؛ مگر آنکه شروع تصفیه و دعوت بستانکاران قبلا سه مرتبه و هر مرتبه به فاصله یک ماه در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیهها و آگهیهای مربوط به شرکت در آن درج میشود. آگهی شده و لااقل شش ماه از تاریخ انتشار اولین آگهی گذشته باشد. (بهموجب مفاد ماده ۲۲۵ اصلاحیه قانون تجارت) تخلف از ماده ۲۲۵ مدیران تصفیه را مسؤول خسارت بستانکارانی قرار خواهد داد که طلب خود را دریافت نکرده اند.

ط- مدیران تصفیه مکلفند ظرف یک ماه پس از ختم تصفیه، مراتب را به مرجع ثبت شرکتها اعلام دارند تا به ثبت رسیده و در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیهها و آگهیهای مربوط به شرکت در آن درج میشود آگهی و نام شرکت از دفتر ثبت شرکتها و دفتر ثبت تجاری حذف شود. (بهموجب مفاد ماده ۲۲۷ اصلاحیه قانون تجارت)

ی- پس از اعلام ختم تصفیه، مدیران تصفیه باید وجوهی را که باقیمانده است در حساب مخصوصی نزد یکی از بانکهای ایران تودیع و صورت اسامی بستانکاران و صاحبان سهامی را که حقوق خود را استیفا نکرده اند نیز به آن بانک تسلیم و مراتب را طی آگهی یادشده در همان ماده به اطلاع اشخاص ذینفع برسانند تا برای گرفتن طلب خود به بانک مراجعه کنند. پس از انقضای ده سال از تاریخ انتشار آگهی ختم تصفیه، هر مبلغ از وجوه که در بانک باقی مانده باشد در حکم مال بلاصاحب بوده و از طرف بانک با اطلاع دادستان شهرستان محل به خزانه دولت منتقل خواهد شد. (بهموجب مفاد ماده ۲۲۸ اصلاحیه قانون تجارت)

ک- دفاتر و سایر اسناد و مدارک شرکت تصفیه شده باید تا ده سال از تاریخ اعلام ختم تصفیه محفوظ بماند. به این منظور مدیران تصفیه باید مقارن اعلام ختم تصفیه به مرجع ثبت شرکتها، دفاتر و اسناد و مدارک یادشده را نیز به مرجع ثبت شرکتها تحویل دهند تا نگهداری و برای مراجعه اشخاص ذینفع آماده باشد. (بهموجب مفاد ماده ۲۲۹ اصلاحیه قانون تجارت)

ل- مدیر یا مدیران تصفیه هر شرکت سهامی که با داشتن آگاهی مرتکب جرایم زیر بشوند به مجازاتهایی که در قانون تجارت پیشبینی شده است. محکوم خواهند شد.

۱- در صورتی که ظرف یک ماه پس از انتخاب تصمیم راجع به انحلال شرکت، نام و نشانی خود را به مرجع ثبت شرکتها اعلام نکنند.

۲- در صورتی که تا شش ماه پس از شروع به امر تصفیه مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را دعوت نکرده وضعیت اموال و مطالبات و بدهیهای شرکت و نحوه تصفیه امور شرکت و مدتی را که جهت پایان دادن به امر تصفیه لازم میدانند به اطلاع مجمع عمومی نرسانند.

۳- در صورتی که قبل از خاتمه امر تصفیه همساله، مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را با رعایت شرایط و تشریقاتی که در این قانون و اساسنامه شرکت پیشبینی شده است دعوت نکرده صورت دارایی منقول و منقول و ترازنامه و حساب سود و زیان عملیات خود را به ضمیمه گزارشی حاکی از اعمالی که تا آن موقع انجام دادهاند به مجمع یادشده تسلیم نکنند.

۴- در صورتی که در خاتمه دوره تصدی خود بدون آنکه تمدید مدت مأموریت خود را خواستار شوند به عملیات خود ادامه دهند.

۵- در صورتی که ظرف یک ماه پس از ختم تصفیه مراتب را به مرجع ثبت شرکتها اعلام نکنند.

۶- در صورتی که پس از اعلام ختم تصفیه وجوهی را که باقیمانده است در حساب مخصوصی در یکی از بانکهای ایرانی تودیع نکرده و صورت اسامی بستانکاران و صاحبان سهامی را که حقوق خود را استیفا نکردهاند به آن بانک تسلیم نکرده، مراتب را طی آگهی ختم تصفیه به اطلاع اشخاص ذینفع نرسانند.

س- سایر موارد:-

۱. رمواردی که تصمیمات مجمع عمومی متضمن (انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن) باشد، یک نسخه از صورت جلسه مجمع باید جهت ثبت به مرجع ثبت شرکتها ارسال گردد. (ماده ۱۰۶ ق.ت.)

۲. صورتی که شرکت ورشکسته شود یا پس از انحلال معلوم شود که دارائی شرکت برای تادیه دیون آن کافی نیست دادگاه صلاحیتدار می تواند تقاضای هر ذینفع هریک از مدیران و یا مدیرعاملی را که ورشکستگی شرکت یا کافی نبودن دارائی شرکت بنحوی از انحاء معلول تخلفات او بوده است منفردا یا متضامنا "به تادیه آن قسمت از دیونی که پرداخت آن از دارائی شرکت ممکن نیست محکوم نماید. (ماده ۱۴۳ ق.ت.)

۳. انحلال - شرکت در صورت ورشکستگی تابع مقررات مربوط به ورشکستگی است. (ماده ۲۰۰ ق. ت.)

۴. انحلال - شرکت مادام که به ثبت نرسیده و اعلان نشده باشد نسبت به اشخاص ثالث بلااثر است. (ماده ۲۱۰ ق.ت)

ع- قوانین مالیاتی مرتبط با دوره انحلال و تصفیه مأخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل میشوند ارزش دارایی شخص حقوقی است منهای بدهیها و سرمایه پرداخت شده و اندوختهها و مانده سودهایی که مالیات آن قبلاً پرداخت شده است. (بهموجب مفاد ماده ۱۱۵ قانون مالیاتهای مستقیم)

تبصره ۱- ارزش دارایی شخص حقوقی نسبت به آنچه قبلاً فروش رفته بر اساس بهای فروش و نسبت به بقیه بر اساس بهای روز انحلال تعیین میشود.

تبصره ۲- چنانچه در بین داراییهای شخص حقوقی که منحل میشود، دارایی یا داراییهای موضوع فصل اول باب سوم این قانون و سهام یا سهامالشرکه یا حق تقدم سهام شرکتها وجود داشته باشد و این دارایی یا داراییها حسب مورد در هنگام نقل و انتقال قطعی مشمول مقررات ماده (۵۹) و تبصره‌های ماده (۱۴۳) این قانون باشند(ق.م)، در تعیین مأخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی منحل ارزش دفتری دارایی یا داراییهای یادشده جزو اقلام داراییهای شخص حقوقی منحل شده منظور نمیشود و معادل همان ارزش دفتری از جمع سرمایه و بدهیها کسر میشود. مالیات متعلق به دارایی یا داراییهای مزبور حسب مورد براساس مقررات ماده ۵۹ و تبصره‌های ماده (۱۴۳) این قانون (ق.م) تعیین و مورد مطالبه قرار میگیرد.

تبصره ۳- آن قسمت از اموال اشخاص حقوقی منحل شده که بر اساس مقررات فوق در تاریخ انحلال مشمول مالیات مقطوع موضوع ماده (۵۹) و تبصره‌های ماده (۱۴۳) این قانون باشند در اولین نقل و انتقال بعد از تاریخ انحلال مشمول مالیات نخواهند بود.

ع- مدیران تصفیه مکلفند ظرف شش ماه از تاریخ انحلال (تاریخ ثبت انحلال شخص حقوقی در اداره ثبت شرکتها) اظهارنامه مالیاتی مربوط به آخرین دوره عملیات شخص حقوقی را بر اساس ماده (۱۱۵) این قانون تنظیم و به اداره امور مالیاتی مربوط تسلیم و مالیات متعلق را پرداخت کنند. (بهموجب مفاد ماده ۱۱۶ قانون مالیاتهای مستقیم) تبصره مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل میشوند با رعایت تبصره ۲ ماده (۱۱۵) این قانون به نرخ یادشده در ماده (۱۰۵) این قانون محاسبه میشود.

ف. تقسیم دارایی اشخاص حقوقی منحل شده قبل از تحصیل مفادحساب مالیاتی یا بدون سپردن تامین معادل میزان مالیات مجاز نیست. (بهموجب مفاد ماده ۱۱۸ قانون مالیاتهای مستقیم) تبصره آخرین مدیران شخص حقوقی در صورت تسلیم نکردن اظهارنامه موضوع ماده (۱۱۴) این قانون یا تسلیم اظهارنامه خلاف واقع و مدیران تصفیه در صورت عدم رعایت مقررات موضوع ماده ۱۱۶ این قانون و این ماده و ضامن یا ضامنهای شخص حقوقی و شرکای ضامن (موضوع قانون تجارت) متضامنا و کلیه کسانی که دارایی شخص حقوقی بین آنان تقسیم شده به نسبت سهمی که از دارایی شخص حقوقی نصیب آنان شده است مشمول پرداخت مالیات و جرایم متعلق به شخص حقوقی خواهد بود به شرط آنکه ظرف مهلت مقرر در ماده (۱۵۷) این قانون از تاریخ درج آگهی انحلال در روزنامه رسمی کشور مطالبه شده باشد.

ص- جریمه تخلف آخرین مدیران شخص حقوقی از لحاظ تسلیم نکردن اظهارنامه موضوع ماده (۱۱۴) این قانون ظرف مهلت مقرر یا تسلیم اظهارنامه خلاف واقع به ترتیب عبارت است از ۲ درصد و یک درصد سرمایه پرداخت شده شخص حقوقی در تاریخ انحلال. (بهموجب مفاد ماده ۱۹۵ قانون مالیاتهای مستقیم)

ق- جریمه تخلف مدیر یا مدیران تصفیه در مورد تقسیم دارایی شخص حقوقی قبل از تصفیه امور مالیاتی شخص حقوقی یا قبل از سپردن تامین مقرر موضوع ماده (۱۱۸) این قانون معادل ۲۰ درصد مالیات متعلق خواهد بود که از مدیر یا مدیران تصفیه وصول میشود. (بهموجب مفاد ماده ۱۹۶ قانون مالیاتهای مستقیم)

ر- مأخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی بخشنامه شماره ۲۱۱-۱۶۷۶۲/۳۳۶۸- مورخه ۱۳۸۶/۰۲/۳۰

نظر به اینکه در خصوص احتساب یا احتساب نشدن اندوخته‌ها و مانده سود سنواتی حاصل از منابع معاف از مالیات در مآخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی ابهاماتی مطرح شده است، بنابراین به منظور رفع ابهام و ایجاد وحدت رویه موارد زیر یادآور میشود:

۱- بنا به صراحت ماده - ۱۱۵ اصلاحیه قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مآخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل میشوند ارزش دارایی شخص حقوقی پس از کسر بدهیها و سرمایه پرداخته شده و اندوخته ها و مانده سودهایی که مالیات آن قبلاً پرداخت شده است، خواهد بود. از آنجایی که اندوخته‌ها و مانده سودهای ایجاد شده از محل سود حاصل از منابع معاف از مالیات در حکم اندوخته‌ها و سودهایی که مالیات آن قبلاً پرداخت شده است، تلقی نمیشود بنابراین، اندوخته‌ها و سودهای مزبور قابل کسر از ارزش داراییهای اشخاص حقوقی منحل در رسیدگی به مالیات آخرین دوره عملیاتی آنها (دوره انحلال) نخواهد بود.

ش- رای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص نحوه محاسبه مالیات نقل و انتقال شرکتهای منحل (شماره دادنامه ۱۹۱/۷۱/ه مورخه ۷۲/۰۹/۲۸) قانونگذار در مورد مالیات دارایی و آخرین دوره عملیات شخص حقوقی منحل مبادرت به وضع حکم خاص کرده و بشرح ماده ۱۱۵ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۶۶ مقرر داشته است که (مآخذ محاسبه مالیات آخرین دوره عملیات اشخاص حقوقی که منحل میشوند ارزش دارایی شخص حقوقی است منهای بدهیها و سرمایه پرداخت شده و ذخیرههایی که مالیات آن قبلاً پرداخت شده است) و در تبصره ماده مزبور نیز چنین آمده است که (ارزش دارایی شخص حقوقی نسبت به آنچه قبلاً فروش رفته براساس بهای فروش و نسبت به بقیه براساس بهای روز انحلال تعیین میشود) بنابراین تسری ماده ۵۲ قانون یادشده که متضمن حکم عام مراجع به مالیات بر درآمد املاک اشخاص است در مورد شخص حقوقی منحل شده مغایر قاعده است و بدین جهت مصوبات مورد اعتراض در این باب مخالف ماده ۱۱۵ و تبصره آن از قانون مالیاتهای مستقیم تشخیص داده میشود و مستنداً به قسمت دوم ماده ۵۲ قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۴ ابطال میشود. __..